

Gedeeld Cultureel Erfgoed

Beleidsnota 2017-2020

Verkorte versie

Inleiding

Boerderijen in Amerika, een orgel in een kerk in Sri Lanka, of een gezonken schip voor de kust van Australië. Zulke sporen van het verleden dat Nederland deelt met andere landen noemen we 'gedeeld cultureel erfgoed'. Natuurlijk heeft het gedeelde verleden met andere landen ook sporen nagelaten in Nederland. In musea, archieven en gebouwen, maar ook in de gerechten die we eten en de taal die we spreken. Nederland vindt deze sporen belangrijk, omdat we ervan kunnen leren over onszelf en de verbindingen met andere landen. Om deze reden is gedeeld erfgoed een van de prioriteiten in het Nederlandse Internationaal Cultuurbeleid.

Partners

In dit beleid is de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed aangewezen als uitvoerder op het onderwerp gedeeld erfgoed. Andere uitvoerders zijn: Nationaal Archief, DutchCulture en de Nederlandse ambassades in Australië, Brazilië, India, Indonesië, Japan, Rusland, Sri Lanka, Suriname, de Verenigde Staten en Zuid-Afrika.

Deze organisaties werken met elkaar en andere instellingen en experts samen aan een duurzame toekomst voor het gedeelde erfgoed. Elke partner doet dit vanuit een eigen programma dat is gebaseerd op de eigen expertise. Samenwerking vindt plaats op basis van gelijkwaardigheid, wederkerigheid en met respect voor eigenaarschap. Het Nationaal Archief zorgt ervoor dat archieven gebruikt kunnen worden. DutchCulture ondersteunt het Nederlandse erfgoedveld bij internationale activiteiten. In de partnerlanden fungeren de Nederlandse ambassades als spin in het culturele web. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed richt zich op uitwisseling van kennis en ervaringen. De Rijksdienst voert de opdracht op het gebied van gedeeld cultureel erfgoed uit als onderdeel van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Internationaal Cultuurbeleid

Om internationale samenwerking en wederzijdse culturele uitwisseling te stimuleren en samenhang en effectiviteit te versterken hebben de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een Internationaal Cultuurbeleid voor de periode 2017 tot en met 2020 opgesteld. De doelen van dit beleid zijn:

1. Een sterke Nederlandse cultuursector die in het buitenland wordt gezien en gewaardeerd.
2. Bijdrage van cultuur aan een veilige, rechtvaardige en toekomstbestendige wereld.
3. Inzet van cultuur voor moderne diplomatie.

Als gedeeld erfgoedthema's zijn onderscheiden: historische binnensteden, erfgoed en waterbeheer en wederzijdse (historische) beeldvorming.

Samenwerken

Het gedeeld erfgoed is zeer divers. Van begraafplaatsen tot binnensteden, van kanalen tot klokken, van museale objecten tot oorlogsschepen. De benodigheden om goed voor dit erfgoed te kunnen zorgen verschillen per land. Net als de benaderingen, omstandigheden en mogelijkheden. Dit maakt dat erfgoedprofessionals van elkaar kunnen leren.

Samenwerking binnen het Gedeeld Cultureel Erfgoedprogramma van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed komt altijd voort uit een vraag uit een van de partnerlanden of uit Nederland. Op deze wijze levert Nederland niet alleen actuele expertise aan de partnerlanden, maar haalt ook nieuwe kennis voor toepassing naar ons land. Andere criteria zijn het maatschappelijk belang (wat heeft de lokale gemeenschap er aan) en de urgentie (wat gebeurt er als het project niet nu maar tien jaar later wordt uitgevoerd). Ook is het belangrijk dat de Rijksdienst meerwaarde kan bieden, anders kan de vraag beter worden opgepakt door andere partijen.

Drie thema's

Binnen het Gedeeld Cultureel Erfgoedprogramma werkt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed samen op de volgende thema's:

- Erfgoed en Ruimte
- Maritieme Archeologie
- Collecties

Deze thema's sluiten aan bij de gedeeld erfgoedthema's genoemd in het Internationaal Cultuurbeleid. De Rijksdienst zet in op kennisuitwisseling en capaciteitsopbouw door het bieden van trainingen, het geven van advies en het ontwikkelen van kennisproducten, zoals handboeken en inventarisaties.

Erfgoed en Ruimte

Een stadhuis in Jakarta, een oude suikerplantage in Suriname of een historisch park in Moskou: als dit erfgoed niet wordt gekoppeld aan actuele maatschappelijke behoeften dan zal het geen rol van betekenis spelen in een veranderende samenleving. Dit vraagt om een integrale erfgoedbenadering die internationaal bekend staat als 'Integrated

Conservation'. Nederland kan op dit gebied expertise bieden. Andersom kan Nederland kennis halen als het gaat om stedelijke vernieuwing, de transformatie van het platteland, de toenemende wateropgaven en de veranderingen in de krimpregio's.

Maritieme Archeologie

De Rijksdienst heeft een opdracht van drie ministeries (Buitenlandse Zaken, Financiën en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) voor het beheer van Nederlandse wrakken overzee. Hiervoor is het programma Nederlands Maritiem Erfgoed Overzee ingericht. Naast praktische samenwerking voor bescherming en onderzoek van wrakken zijn kennisuitwisseling en capaciteitsopbouw van belang; deze zaken worden uitgevoerd binnen het Gedeeld Cultureel Erfgoedprogramma van de Rijksdienst. Hierdoor kan de opdracht voor langdurig beheer in het buitenland ook daadwerkelijk worden uitgevoerd met de daarvoor benodigde kennis en kunde ter plekke. Ook verrijkt internationale samenwerking de kennis van de Rijksdienst die wordt toegepast bij het beheer van het maritieme erfgoed in Nederland.

Collecties

In Nederland zien we op het gebied van collectiemanagement de volgende trends:

- de burger wordt belangrijker;
- de overheid trekt zich terug;
- het verschil tussen grote en kleine musea neemt toe;
- beleving staat centraal;
- er is minder aandacht voor behoud en beheer.

De uitdagingen die hieruit voortvloeien voor collectiemanagement spelen ook in de partnerlanden op het gebied van beheer en behoud en presentatie. Kennisuitwisseling en capaciteitsopbouw kunnen de erfgoedpraktijk dus zowel in de partnerlanden als in Nederland versterken.

Instrumenten

Trainingen

Trainingen zijn een belangrijk middel om de gewenste kennis en expertise over te dragen. Bilaterale trainingen zijn gericht op versterking van expertise in het partnerland. Multilaterale trainingen bieden daarnaast de partnerlanden de gelegenheid zich met elkaar te verbinden, kennis op te doen van vergelijkbare opgaven in andere landen en een internationaal netwerk op te bouwen. Tijdens de trainingen werken de deelnemers aan oplossingen voor de eigen casuïstiek aan de hand van de specialistische kennis en collegiale expertise van de medecursisten. Omdat daarbij didactische en pedagogische vaardigheden nodig zijn, voert de Rijksdienst deze trainingen uit in samenwerking met gerenommeerde opleidingsinstituten. Om te faciliteren dat kennis vervolgens weer wordt doorgegeven zullen, indien mogelijk, trainingen worden uitgevoerd volgens het train-the-trainer model.

Advies

Adviesmissies zijn toegespitst op een specifieke lokale casuïstiek. De casus wordt ook vaak ook opgenomen in een training. Zo zijn beide instrumenten met elkaar verbonden. Tijdens een adviesmissie, die steeds op verzoek van de lokale autoriteiten wordt uitgevoerd, vindt samenwerking plaats met lokale experts.

Kennisproducten

De vraagstukken en uitdagingen uit de advies- en trainingspraktijk worden gebruikt om generieke kennisproducten in de vorm van handboeken en richtlijnen te ontwikkelen. Denk aan een handboek voor klimatisering van museumdepots, een inventarisatie van Nederland-Japans erfgoed, of een boek over herbestemming in Nederland.

Nieuwe accenten

Het Internationaal Beleidskader 2017-2020 legt de nadruk op samenhang, wederkerigheid en het meetbaar maken van resultaten. Nieuw is ook het thema wederzijdse (historische) beeldvorming. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zet daarom nog meer in op verdieping en verbreding van samenwerkingsverbanden. Met de andere uitvoerders op het deelterrein gedeeld cultureel erfgoed: Nationaal Archief, DutchCulture en de Nederlandse ambassades in de partnerlanden. In de partnerlanden wordt geprobeerd rondom de onderwerpen die om een langdurige inspanning vragen meerjarige samenwerkingsverbanden op te zetten. Met trainingsinstituten wordt gekeken naar mogelijkheden om de erfgoeddiscipline in het reguliere aanbod van de opleidingsinstituten in de partnerlanden te krijgen of uit te bouwen. Aan de gewenste wederkerigheid geeft de Rijksdienst uitvoering door de uitdagingen en urgenties in eigen land mede te laten bepalen welke samenwerking wordt gezocht, de Gedeeld Cultureel Erfgoedprojecten te benaderen als internationale dimensie van de Nederlandse programma's van de Rijksdienst en door bij alle projecten externe partijen uit het Nederlandse erfgoedveld te betrekken. Zo worden ervaringen en kennis opgedaan door middel van het Gedeeld Cultureel Erfgoedprogramma van de Rijksdienst ook teruggebracht in de Nederlandse erfgoedpraktijk. Het onderwerp wederzijdse historische beeldvorming wordt, in samenwerking met de partnerlanden, vooral uitgewerkt binnen het thema Collecties. Om de resultaten en effectiviteit van het Gedeeld Cultureel Erfgoedprogramma vast te stellen wordt dit vastgelegd door middel van prestatie-indicatoren.

Meer informatie

Meer weten over het programma Gedeeld Cultureel Erfgoed van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed? Neem contact op met Jinna Smit, programmaleider Gedeeld Cultureel Erfgoed via j.smit@cultureelerfgoed.nl.

Voor informatie over de activiteiten van andere uitvoerders op het gebied van gedeeld cultureel erfgoed kunt u terecht op de websites van Nationaal Archief, DutchCulture en de Nederlandse ambassades in de partnerlanden.